

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ

Н.В. БІЛОУС, кандидат філологічних наук, в.о. доцента,

E-mail: bilounat@gmail.com

ORCID:0000-0003-1038-4624

С.В. ПЕТРАШЕНКО, студентка магістратури

E-mail: petrashenko.s@ukr.net

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Анотація. *Тема висвітлює головні питання в навчанні основних способів перекладу фразеологічних одиниць. Окреслює головні пам'ятки та правила, котрі має знати кожен фахівець своєї справи. Та, насамперед, суть статті полягає в розумінні самого поняття фразеологізму, та як їх переклад може відзначитися на розумінні тексту в цілому. Тому при вивченні цієї теми потрібно враховувати, що культура країни з якої перекладається фразеологізм може різнитися з культурою, для якої робитимуть переклад. Слід також пам'ятати, що переклад має бути не дослівним, а саме наближеним по сенсу. Стаття присвячена дослідженню фразеологічних одиниць, а також способам їх перекладу українською мовою. Розглянуто основні методи та способи перекладу фразеологізмів. Було зроблено спробу визначити: наскільки передача змісту фразеологізмів при перекладі є важким завданням. Способи перекладу залежать від особливостей самих фразеологічних одиниць, які перекладач має розпізнати та вміти передати їх значення, яскравість та настрій.*

Важливим в статті є усвідомлення того, як різними є культури країн та так само, як вони схожі між собою. Також, головною метою статті є розуміння того, що найчастіше фразеологізми зустрічаються в літературі всіх стилів і фахівець не має допускати неточностей в перекладі фразеологізмів.

Ключові слова. *фразеологізми, фразеологічний зворот, фразеологічний аналог, контекстуальна заміна, фразеологічний еквівалент, калькування фразеологічних одиниць*

Під час роботи з лексикою англійської художньої літератури великі труднощі для розуміння і перекладу становлять фразеологізми, тобто словосполучення, які не виникають у процесі мовлення, а існують як стійкі фразеологічні звороти. В них знаходимо відображення історії народу, своєрідність його культури та побуту [2].

У силу свого семантичного багатства, образності, лаконічності і яскравості фразеологія грає в мові дуже важливу роль. Особливо широко фразеологізми використовуються в усному мовленні, в художній і політичній літературі. Вибір того чи іншого виду перекладу залежить від особливостей фразеологічних одиниць, які перекладач повинен розпізнати і зуміти передати їх значення, яскравість і виразність [5].

Мета статті полягає в детальному ознайомленні з перекладом фразеологічних одиниць та знаходження їх аналогів в українській мові. Спроба зрозуміти наскільки різні культури носіїв української та англійської мов.

Актуальність теми полягає в ширшому розумінні питання фразеологізмів та знаходження якомога більше еквівалентів, що допоможе майбутнім фахівцям їх роботі.

Аналіз дослідження фразеологічних одиниць. Проблему перекладу фразеологізмів активно досліджували такі науковці як: Р.П.Зорівчак, О.І.Чередніченко, С.І. Влахов, А.В. Кунін, С. Флорін, Д. В. Ужченко, В. Я. Теклюк, А. І. Молоткова та інші.

Ними неодноразово зазначалося, що їх недоречне або неправильне використання робить мову не тільки убогою, але і стилістично неграмотною. Доречно ж застосовані фразеологізми оживляють і прикрашають як усне мовлення, так і літературні твори [4,6].

Фразеологізм або фразеологічний зворот – це стійке поєднання слів, яке виконують роль єдиної лексичної одиниці і, в більшості випадків, його можна легко замінити одним словом. Слова з яких складається той чи інший фразеологізм часто втрачають своє пряме лексичне значення – повністю або частково. І як наслідок цього – значення фразеологічного обороту не є сумою значень що входять до його складу слів [2].

Основні способи перекладу фразеологічних одиниць – це фразеологічний еквівалент, фразеологічний аналог, калькування, описовий переклад, контекстуальна заміна [4].

Фразеологічний еквівалент, тобто передача фразеологізма фразеологізмом, – є найкращим способом. Він можливий тоді, коли англійська та українська мови запозичили фразеологічний зворот з інших мов (найчастіше класичних): *Strike while the iron is hot.* – Куй залізо, поки гаряче [3].

Науковці виділяють два основні шляхи перекладу стійких словосполучень: фразеологічний та нефразеологічний [1].

Фразеологічний прийом включає в себе переклад за допомогою еквівалента та переклад за допомогою аналога. Серед нефразеологічних прийомів перекладу розповсюдженими є калькування, описовий переклад та контекстуальна заміна [4].

Виділяють такі основні способи перекладу фразеологічних одиниць:

1. Фразеологічний еквівалент. Такі образні фразеологічні одиниці в рідній мові, які повністю відповідають по змісту якому-небудь англійському фразеологізму і які базуються на одному з ним образі перекладаються за допомогою еквівалентів (інтернаціональні вирази, які несуть біблійно-міфологічний чи літературний характер): *An old dog will learn no new tricks.* – Старого пса новим фокусам не навчиш [7].

2. Фразеологічні аналоги. Кількість образних фразеологічних одиниць, які співпадають по змісту та образності в англійській та рідній мовах, порівняно невелика. Значно частіше перекладачеві треба використовувати український фразеологізм, аналогічний по змісту англійському, але, який базується на іншому образі, як наприклад: *Absence makes the heart grow fonder* – Відстань посилює почуття. *A friend in need is a friend in deed* – При горі та в лиху годину пізнаєш вірну людину [3].

3. Дослівний переклад (калькування) фразеологічних одиниць. Іноді перекладач, намагаючись зберегти образність оригіналу при перекладі фразеологізму, який немає ні еквіваленту, ні аналогу в рідній мові, вдається до дослівної передачі образу в іноземній фразеології. Такий спосіб може бути застосований в тому випадку, якщо в результаті калькування отримаємо вираз, образність якого легко сприймається українським читачем та не створює враження непридатності загальноприйнятим нормам української мови. Іноді при дослівному перекладі англійського фразеологізму використовують вставні слова: як говориться, як кажуть; ніби підкреслюючи цим, що іноземна мова приведена

дослівно. Дослівний переклад не є фразеологічним перекладом, бо він не використовує готові фразеологічні одиниці, які є у мові перекладу, а кожного разу створює новий образний зворот, чужий рідній мові, хоча зрозумілий: What is sauce for the goose is the sauce for the gander. – Що для гуски приправа, те й до гусака приправа[7].

4. Описовий переклад. Якщо англійський фразеологізм не має в рідній мові еквіваленту або аналогу, а дослівний переклад міг би привести до малозрозумілого буквалізму, перекладачеві необхідно відмовитись від передачі образності та використовувати описовий переклад – з поясненням змісту фразеологічної одиниці за допомогою вільного сполучення слів: One man's meat is another man's poison. – Про смаки не сперечаються [1].

5. Контекстуальні заміни при перекладі полягають в тому, що перекладач намагається знайти таку українську ФО, яка хоча і не відповідає по значенню англійському еквіваленту, але з достатньою точністю передає його зміст у даному конкретному контексті: You can take a horse to the water, but you cannot make him drink. – Силою не будеш милою.// Силою колодязь копати – води не пити. Ask no questions and you will be told no lies – Багато знати будеш, швидко постарієш [6].

Висновки та перспективи. Передача при перекладі фразеологічних одиниць є дуже важливим та важким завданням. Без знання фразеології не можна оцінити яскравість та виразність мови, не можна зрозуміти побут народу іншої країни та їхні настрої і саму культуру. При невірному розумінні фразеологічної одиниці при перекладі можна цілком змінити сенс написаного та не передати гру слів чи жарт написаного.

Тож, проблему перекладу фразеологізмів активно досліджували такі науковці як: Р.П.Зорівчак, О.І.Чередніченко, С.І. Влахов, А. В. Кунін, С. Флорін, Д. В. Ужченко, В. Я. Теклюк, А. І. Молоткова та інші.

Спираючись на дослідження можна зробити такі висновки, що існує два основні шляхи перекладу стійких словосполучень: фразеологічний та нефразеологічний. Фразеологічний прийом включає в себе переклад з допомогою еквівалентів чи аналогів, а нефразеологічний – калькуванням, описово чи контекстуальною заміною.

Отже, існують такі способи перекладу фразеологічних одиниць як: фразеологічний еквівалент, аналог, описовий переклад, контекстуальна заміна та калькування. Отож, вибір того чи іншого перекладу залежить від особливостей фразеологічних одиниць, які перекладач має розпізнати, зрозуміти та передати їх настрій, яскравість та значення.

Перспективою досліджень можуть бути подальші дослідження цієї тематики та глибше вивчення фразеологізмів. Також можна створювати й інші переклади на вже існуючі фразеологізми і тим самим поширювати варіанти вірної передачі висловлювань.

Список використаних джерел

1. Влахов, С. И. Непереваемое в переводе [Текст] / С. И. Влахов, С. Флорин. – М. : Международные отношения, 1980. – 342 с.
2. Зорівчак, Р. П. Фразеологічна одиниця як перекладознавча категорія (на матеріалі перекладів творів української літератури англійською мовою) [Текст] / Р. П. Зорівчак. – Л. : Вид-во Львів. 1989. – 216 с.
3. Кунин А. В. Курс фразеологии современного английского языка: учебное пособие для институтов и факультетов иностранных языков [Текст] / А. В. Кунин. – 3-е изд. – Дубна: Феникс, 2005. – 488 с.

4. Личук, М. І., Шинкарук, В.Д., Ступені фразеологізації речень [Текст]: (монографія) / М. І. Личук, В.Д. Шинкарук . – Чернівці: “Рута”, 2001. – 135 с.
5. Основні шляхи перекладу англійських фразеологізмів. [Електронний ресурс] / режим доступу: <http://int-konf.org/konf052013/322-gomzyakova-o-yu-osnovn-shlyahi-perekladu-anglyskih-frazeologzmv.html>
6. Основні шляхи перекладу фразеологічних одиниць. [Електронний ресурс] / режим доступу: <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/39226/1/Krevsun.pdf>
7. Фразеологізми. [Електронний ресурс] / режим доступу: <http://verano.rv.ua/navchannya/frazeologizmi-shho-take-frazeologizmi/>

References

1. Vlahov, S. I. (1980) Untranslatable in translation / S.I.Vlakhov, S. Florin. - M.: International Relations, 342.
2. Zorivchak, R.P. (1989) The phraseological unit as a translation class category (based on the translation of works of Ukrainian literature in English) / R. P. Zorivchak. - L.: View of Lviv, 216.
3. Kunin A.V. (2005) Course of phraseology of contemporary English language: textbook for institutes and faculties of foreign languages / A.V. Kunin. - 3rd ed. – Dubna: Phoenix, 488.
4. Lychuk, M. I., Shynkaruk, V.D. (2001) Stupeni frazeolohizatsii rechen [Stages of the phraseological process within sentences].monography. – Chernivtsi: Ruta, 135
5. Basic ways of translating English phraseologisms. Available at:<http://int-konf.org/konf052013/322-gomzyakova-o-yu-osnovn-shlyahi-perekladu-anglyskih-frazeologzmv.html>
6. Basic ways to translate phraseological units.Available at: <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/39226/1/Krevsun.pdf>
7. Phraseologisms.Available at: <http://verano.rv.ua/navchannya/frazeologizmi-shho-take-frazeologizmi/>

ОСОБЕННОСТИ ПЕРЕВОДА АНГЛИЙСКИХ ФРАЗЕОЛОГИЗМОВ

Н.В. Белоус, С.В.Петрашенко

Аннотация. Тема освещает главные вопросы в обучении основных способов перевода фразеологических единиц. Определяет главные достопримечательности и правила, которые должен знать каждый специалист своего дела. И, прежде всего, суть статьи заключается в понимании самого понятия фразеологизма, и как их перевод может отличаться на понимании текста в целом. Поэтому при изучении этой темы нужно учитывать, что культура страны из которой переводится фразеологизм может различаться с культурой, на которую переводится. Следует также помнить, что перевод должен быть не дословным, а именно близко по смыслу.

Статья посвящена исследованию фразеологических единиц, их способ перевода на украинский язык. Объясняет основные методики для перевода фразеологизмов. И объясняет насколько передача при переводе фразеологических единиц является трудной задачей. Выбор видов перевода зависит от особенностей самих фразеологических единиц, переводчик должен распознать и суметь передать их значения, яркость и настроение.

Важным в статье является осознание того, как различаются народы разных стран и как они похожи. Также, главной целью статьи является понимание того, что чаще всего фразеологизмы встречаются в литературе всех стилей и специалист не имеет право допускать неточностей в переводе фразеологизмов.

Ключевые слова. фразеологизмы, фразеологический оборот, фразеологический аналог, контекстуальная замена, фразеологический эквивалент, калькирование фразеологических единиц

FEATURES IN TRANSLATION OF ENGLISH PHRASEOLOGY

N.V. Belous, S.V. Petrashenko

Abstract. The topic highlights the main issues in teaching the basic ways of translating phraseological units. Defines the main attractions and rules that every specialist of his business should know. And, above all, the essence of the article is to understand the very concept of phraseology, and how their translation can differ on the understanding of the text as a whole. Therefore, when studying this topic, one must take into account that the culture of the country from which the phraseology is translated may differ from the culture to which it is translated. It should also be remembered that the translation should not be verbatim, but close in meaning.

So, the problem of the translation of phraseologisms was actively investigated by such scholars as: R.P.Zorivchak, O.I.Cherednichenko, S.I. Vlachov, A.V.Kunin, S. Florin, D. V. Uzzchenko, V. Ya. Teklyuk, A. I. Molotkova and others.

The article is devoted to the study of phraseological units, their way of translation into the Ukrainian language. Explains the main techniques for translating phraseological units. And explains how much the transfer in the translation of phraseological units is a difficult task. The choice of the types of translation depends on the features of the phraseological units themselves, the translator must recognize and be able to convey their values, brightness and mood.

Based on the study, one can conclude that there are two main ways of translating persistent phrasal combinations: phraseological and non-phraseological.

Important in the article is the realization of how peoples in countries are different and how they are similar. Also, the main purpose of the article is to understand that most often phraseological units are found in the literature of all styles and the specialist has no right to admit inaccuracies in the translation of phraseological units.

There are such ways of translating phraseological units as: phraseological equivalent, analogue, descriptive translation, contextual replacement and tracing.

The prospect of research may be further research on this topic and a deeper study of phraseology. You can also create other translations for already existing phraseology and thus distribute options for the correct transmission of statements.

Keywords: phraseologisms, a phraseological turnover, a phraseological analogue, a contextual substitution, a phraseological equivalent, a shredding of phraseological units